

Gemeente Leiden college van burgemeester en wethouders
Stadhuisplein 1
2311 EJ Leiden

onderwerp:
Inspraakreactie Woonvisie 2020-2030 en Uitvoeringsagenda 2020-2023

datum:
12-08-2019

Geachte leden van het college van burgemeester en wethouders,

Met grote interesse heeft het Ouderenberaad Zorg & Welzijn Zuid-Holland Noord¹ kennis genomen van de Woonvisie 2020-2030 en de bijbehorende Uitvoeringsagenda 2020-2030, opgesteld door de gemeente Leiden. Daarbij heeft het beraad zich de vraag gesteld of deze nota's voldoende inspelen op de vergrijzing van de bevolking en tegemoet komen aan de behoeften en wensen van ouderen op het terrein van wonen en de woonomgeving.

Onderzoek en ervaringskennis

Het Ouderenberaad baseert zich op het onderzoek dat het in 2017/2018 heeft verricht naar het Langer zelfstandig wonen van ouderen in Leiden en enkele buurgemeenten², een publicatie van het Sociaal en Cultureel Planbureau³, resultaten van bijeenkomsten met ouderenorganisaties in de regio Zuid-Holland Noord en de ervaringskennis van de leden en hun achterbannen. Voorts heeft het beraad de voornemens getoetst aan de afspraken die de VNG in het *Pact van de ouderenzorg* heeft gemaakt⁴. De gemeenten hebben daarin de intentie uitgesproken om de lokale woonopgave

¹ Het Ouderenberaad Zorg & Welzijn ZHN stelt zich ten doel de kwaliteit van leven van ouderen te bevorderen en de stem van ouderen te laten horen. Het beraad inventariseert knelpunten ten aanzien van wonen, welzijn en zorg voor (kwetsbare) ouderen en adviseert over innovatie en wetenschappelijk onderzoek. Het beraad is een samenwerkingspartner van het LUMC en de Hogeschool Leiden (Werkplaats Sociaal Domein). Voorts vaardigt het beraad leden af naar de landelijke Raad van Ouderen. De raad krijgt een kleine subsidie van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en stafondersteuning van het LUMC en de HSL. Zie ook: www.ouderenberaadzuidhollandnoord.nl

² Faber, M. von et al. 2018. Vitaal en langer zelfstandig wonen in de Leidse regio. Leiden: Ouderenberaad ZHN en Werkplaats Sociaal Domein.

³ Klerk M. de et al (2019). Zorgen voor thuiswonende ouderen. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

⁴ Het *Pact van de ouderenzorg* is een samenwerkingsverband van landelijke maatschappelijke organisaties, ouderenorganisaties, beroepsorganisaties en overheden om de kwaliteit van de ouderenzorg te verbeteren. Een belangrijk onderdeel is het *Actieprogramma Langer thuis*.

voor ouderen in beeld te brengen en het aanbod van (geclusterde) woon(zorg)vormen te vergroten. Belangrijke elementen zijn: het ontwikkelen van een visie op wonen en zorg, het inventariseren van woonwensen van ouderen, het wegnemen van belemmeringen voor passend wonen door ouderen via bijv. financiële regelingen, het verbeteren van de toegankelijkheid van gebouwen, het tot stand brengen van mantelzorgwoningen en het (met ouderen) ontwikkelen van nieuwe woonzorgvormen.

Vergrijzing als maatschappelijke opgave

Het Ouderenberaad stelt vast dat de Woonvisie en de uitvoeringsagenda voornemens bevatten die het passend wonen van ouderen kunnen bevorderen, maar er zijn belangrijke lacunes en de samenhang tussen de voornemens ontbreekt. De woonvisie definieert ouderen overwegend als een demografische categorie en niet als een groep inwoners met tot op zekere hoogte identieke behoeften en wensen. Er is geen gedegen analyse van de vergrijzing gemaakt, er is geen onderzoek verricht naar de woonbehoeften en –wensen van ouderen en evenmin naar de beschikbaarheid van passende huisvesting voor diverse groepen ouderen. Dientengevolge is het moeilijk een systematisch en integraal beleid te formuleren voor de (nabije) toekomst. En daaraan is juist grote behoefte vanwege de maatschappelijke opgave die de vergrijzing met zich brengt. De vergrijzing vergt een andere inrichting van de samenleving, niet in het minst waar het gaat om wonen en woonomgeving. Het Ouderenberaad draagt hierbij enkele bouwstenen aan voor zo'n beleid.

Inclusieve samenleving en ouderen als doelgroep

De gemeente streeft naar een inclusieve samenleving en gemêleerde wijken. Wanneer ouderen deel willen blijven uitmaken van zo'n samenleving, moeten zij als aparte groep worden erkend en dient voldoende met hen rekening te worden gehouden. Echter, in de Woonvisie vormen ouderen geen specifieke doelgroep; hoogstens wordt een deel van hen gerekend tot de kwetsbare groepen. Wat precies onder kwetsbaar wordt verstaan is niet omschreven. Gaat het om zeer hoge leeftijd, zorgafhankelijkheid, afnemende geestelijke vermogens of om armoede? Het Ouderenberaad stelt voor in de Woonvisie ouderen als (brede) doelgroep te erkennen en systematisch rekening te houden met de wensen en behoeften van de verschillende subgroepen, onder wie kwetsbare ouderen.

Wonen

Er is (potentiële) vraag naar een grote variëteit aan woningen voor ouderen, afhankelijk van de fysieke en mentale gezondheid en de daarmee gepaard gaande vraag naar zorg en welzijnsdiensten. Om goed zicht te krijgen op deze vraag is het van groot belang het begrip levensloopbestendige woning helder te definiëren. Het gaat om meer dan een gelijkvloers appartement. Het is een woning waarin ouderen met beperkingen veilig kunnen wonen en waarin op effectieve en doelmatige wijze (verpleeg)zorg kan worden verleend. Clustering van dergelijke

woningen biedt extra voordelen, al was het maar dat ouderen elkaar gaan ondersteunen en gezamenlijk activiteiten ondernemen.

Het Ouderenberaad adviseert aan de hand van een operationele definitie de vraag naar en het aanbod van levensloopbestendige woningen in de verschillende wijken van de stad in kaart te brengen, voor de verschillende inkomensgroepen (sociale huur, middelhuis en koop). Inzicht hierin is noodzakelijk om ouderen passend te huisvesten. Het is zaak hen via voorlichting, financiële tegemoetkomingen en hulp te stimuleren om de woning aan te passen of te verhuizen naar een meer passende woning. Het woonruimte verdeelsysteem van Holland-Rijnland zou dit laatste kunnen faciliteren. Dat is voor ouderen zelf een goede zaak en bevordert de doorstroming op de woningmarkt.

Overigens betekent de bevordering van passend wonen dus niet dat er altijd nieuwe woningen moeten worden gebouwd. Investeren in de bestaande woningvoorraad verdient de voorkeur om ouderen niet onnodig te laten verhuizen en daarmee uit hun sociale netwerken te halen.

Nieuwe combinaties van wonen en zorg

Terecht staat in de Woonvisie dat nieuwe woonzorgvormen tussen intramurale zorg en zelfstandig wonen nodig zijn. Uit ons onderzoek onder ouderen kwam ook naar voren dat er een grote vraag is naar bijvoorbeeld substituten voor de inmiddels gesloten verzorgingshuizen. Het Ouderenberaad stelt voor met voorrang nieuwe combinaties van wonen en zorg uit te werken, in samenspraak met ouderen, welzijns- en zorgorganisaties en woningbouwcorporaties. Het is belangrijk om de zorg op maat in en rondom de woning van ouderen te organiseren. En in tegenstelling tot hetgeen in de Uitvoeringsagenda staat, is het juist opportuun om voorrang te geven aan burgerinitiatieven van ouderen(organisaties). Zij versterken onderlinge hulpverlening, vervangen het verdwenen verzorgingshuis en bevorderen doorstroming op de woningmarkt.

Woonomgeving

In de Woonvisie wordt gewezen op het belang van de woonomgeving: de inrichting moet ouderen uitnodigen om naar buiten te gaan c.q. mobiel te zijn en mensen te ontmoeten. Volgens het Ouderenberaad gaat het om veel meer, zoals nabijheid van winkels, eerstelijnszorg, sportmogelijkheden enz. Jammer genoeg wordt niet gerefereerd aan de woonservice-zones die de gemeente Leiden een aantal jaren geleden heeft geïnitieerd. Het Ouderenberaad stelt voor deze samen met ouderen en andere betrokkenen te evalueren en verder te ontwikkelen.

Wijksgewijze aanpak

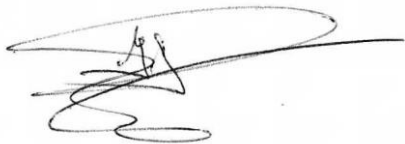
Het Ouderenberaad adviseert de gemeente voor het opvangen van de gevolgen van de vergrijzing en de ontwikkeling van leeftijdsvriendelijke wijken een aanpak te kiezen die vergelijkbaar is met

die van de verduurzaming van woning en woonomgeving: gefaseerd en wijkgericht, in
samspraak met ouderen, wijkverenigingen en andere stakeholders.

Platformoverleg Langer Zelfstandig Wonen

Het Ouderenberaad stelt het op prijs om deel uit te maken van dit Platformoverleg om een
bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van een leeftijdsvriendelijke stad⁵.

Met vriendelijke groet,
namens het Ouderenberaad,

Irma Gehner-Ellenberger
Voorzitter Ouderenberaad Zorg & Welzijn Zuid-Holland Noord

⁵Stad die is toegewijd aan het creëren van een inclusieve en toegankelijke urbane omgeving ten gunste van
haar vergrijzende bevolking.